

POLISEN • TRAFIKVERKET • NATURVÅRDSVERKET • LÄNSSTYRELSENA • SKOGSSTYRELSEN
SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET • JÄGARNAS RIKSFÖRBUND • LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND • VTI
BILPROVNINGEN • SOS ALARM • NTF • IF • LÄNSFÖRSÄKRINGAR • SVENSKA KENNELKLUBBEN • SJ AB

Handlingsplan Nationella Viltolycksrådet 2019-2021

Inledning

På regeringens uppdrag ansvarar Nationella Viltolycksrådet (NVR) för att organisera en nationell viltolycksorganisation för eftersök av trafikskadat vilt och att verka för att viltolyckorna minskar. NVR ska förebygga viltolyckor och reducera deras effekt när de har inträffat, för att öka säkerheten och tryggheten på väg och järnväg för medborgare och för att minska djurens lidande.

Polismyndigheten är huvudman för NVR och innehar ordförandeposten. Utöver det samverkar ett 15-tal myndigheter, organisationer och företag i rådet och bidrar gemensamt till att löpande utveckla och förbättra NVR:s verksamhet. Samtliga medlemsorganisationer i NVR bidrar till de regionala rådens (RVR) arbete.

Bakgrund

Viltolyckorna har ökat

År 2017 polisanmäldes 60 000 viltolyckor i Sverige (Nationella Viltolycksrådet, www.viltolycka.se). Förmodligen sker även ett stort antal viltolyckor som aldrig polisanmäls. Varje år leder några av viltolyckorna till att människor dödas eller skadas allvarligt. Viltolyckornas omfattning gör det till ett stort och mycket kostsamt samhällsproblem.

Viltolycksproblematiken är komplex och rymmer en rad påverkansfaktorer. Det gör att det inte finns en enskild åtgärd som kan lösa problemen. Det finns heller ingen aktör som ensam råder över alla de aspekter som påverkar risken för en olycka.

I samarbetsorganet Nationella Viltolycksrådet ingår myndigheter, försäkringsbolag, andra företag och intresseorganisationer som på olika sätt arbetar med viltolycksfrågan. Rådet samlar idag en stor del av den nationella expertisen kring viltolycksproblematiken. Utöver Nationella viltolycksrådets nationella representanter finns regionala

viltolycksråd med representanter från alla medlemsorganisationer.

Rådets mål

Rådets övergripande mål är att minska antalet viltolyckor så att människor inte dödas eller skadas samt att minska viltets lidande. Uppdraget kan delas upp i två huvuddelar, se nedan.

Förebygga viltolyckor

Processen Förebygga viltolyckor startar med uppföljningsrapporter och planer så som exempelvis Trafikverkets transportplan med åtgärder samt statistik inom NVR:s område. Processen Förebygga viltolyckor avslutas när åtgärderna är genomförda och resultatet är en säker och trygg väg respektive järnväg.

Reducera effekter av viltolyckor

Processen Reducera effekter av viltolyckor startar när en medborgare/lokförare/trafikant anmäler att en viltolycka har skett. Processen Reducera effekter av viltolyckor avslutas när trafiksäkerheten är återupprättad samt att det är säkerställt att djuret inte lider.

Delmål

Effekterna av delmålen ska vara att bryta trenden av stigande antal viltolyckor till år 2022 och att viltet inte ska lida. En kombination av åtgärder är ofta förutsättningen. Rådets medlemmar bidrar med sin specialkompetens och resurser.

Fyra delmål har formulerats:

- 1 Viltolyckorna ska minska.
- 2 Viltolyckornas samhällskostnader minskar. Följs upp genom ASEK**.
- 3 Rapportering och hantering av viltolyckor fungerar tillförlitligt längs hela kedjan, från anmälare till offentlig statistik.
- 4 Trafikeftersöken utförs med bästa säkerhet i förhållande till uppklarande.

*** Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden för transportsektorn, den analysmetod som bör användas i transportsektorns samhälls-ekonomiska analyser.*

Sverige har en välfungerande eftersöksorganisation som grundas på hög kompetens och engagemang. Antalet dödsolyckor i samband med viltolyckor är mycket lågt. Många av rådets medlemmar har pekat på vikten av att använda den kunskap och forskning som finns kring viltolyckor för att gå från ord till handling och få till stånd kostnadseffektiva förebyggande åtgärder. Rådet fokuserar därför på att förebygga viltolyckorna för att uppnå de övergripande målen.

Handlingsplanen

Denna handlingsplan utgör ett ramverk för Nationella Viltolycksrådets arbete. I handlingsplanen redovisas översiktligt de åtgärder som rådet vill driva under en treårsperiod, 2019-2021.

Nationella Viltolycksrådet är ett samarbetsorgan där de aktiviteter som genomförs i och via rådet görs möjliga via medlemsorganisationernas insatser personellt och/eller finansiellt.

Inför varje år ska handlingsplanen kompletteras med mer detaljerad information kring vilka aktiviteter respektive organisation planerar att arbeta med inom ramen för de beslutade åtgärderna som de angett att de har ett ansvar för. Det innebär att varje medlem inför varje årsskifte förankrar aktiviteter i den egna organisationens planering och budget.

Åtgärdsområden

De åtgärdsområden som rådet har beslutat återfinns i slutet av detta dokument som en aktivitetsplan. Medlemsorganisationerna har konkretiserat sina insatser i denna aktivitetsplan för åren 2019-2021.

Om flera organisationer arbetar med aktiviteter inom en åtgärd anges den samordnande organisationen i tabellen.

Uppföljning

Handlingsplanen följs i samband med rådsmöten. De organisationer som anges som ansvariga för åtgärder och aktiviteter rapporterar årets arbete till Nationella Viltolycksrådets kansli. Om en aktivitet inte har påbörjats eller genomförts är det viktigt att rapportera varför det inte skett, så att det går att förbättra möjligheterna för ett genomförande. Uppföljningen ska ge en bild av hur handlingsplanen genomförs och hur NVR:s övergripande mål har uppfyllts.

Definitioner

Viltolycka:

En sammanstötning mellan fordon och djur av arterna björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn och som rapporterats till polismyndigheten.

Hänvisningar

- Nationella Viltolycksrådets handlingsplan 2015-2018.
- Underlag för Nationella Viltolycksrådets handlingsplan för förebyggande av viltolyckor. Slutrapport 2014

Mål	Aktiviteter	Ansvariga aktörer	Åtgärd 2019	Åtgärd 2020	Åtgärd 2021	Effekt efter 3 år
Förebygga viltolyckor	Vi bygger viltstängsel och säkrar viltpassager, röjer för bättre siktförhållanden, idkar kameraövervakning, inrättar adaptiva hastighetsbegränsningar, medverkar i utvecklingsprojekt för säkrare fordon, har radiokommunikation om vilt på väg/järnväg samt informerar allmänheten.					
		Trafikverket	Identifiera och prioritera konfliktsträckor. Publicera viltolyckskartor.	Identifiera och prioritera konfliktsträckor. Uppdatera viltolyckskartor.	Identifiera och prioritera konfliktsträckor. Uppdatera viltolyckskartor.	Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
			Identifiera och prioritera konfliktsträckor. Genomföra samråd inom regionala viltolycksråd.	Se 2019	Se 2019	Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
			Identifiera och prioritera konfliktsträckor. Upprätta ÅVS:er vilt i samtliga Trafikverksregioner.	Se 2019	Se 2019	Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
			Ta fram guide för val av viltåtgärder.			Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
			Genomföra fysiska viltåtgärder.	Se 2019	Se 2019	Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
			Besluta teknisk systemstandard för viltvarnings-system.			Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
			Ta fram processbeskrivning för mottagning av konfliktsträckor och brister för omvandling till åtgärder.			Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.

<p>Delmål</p> <p>Att förebygga och förhindra villtolyckor. Sprida information om NVR:s, RVR:s, och eftersöksorganisationens arbete.</p>	<p>Deltagande i insatsveckan, informationsspridning vid övriga möten som länsstyrelsen deltar vid. Deltagande vid planering och samråd gällande nya vägsträckor och uppföranden av viltstängsel.</p>	<p>Länsstyrelserna</p>	<p>Delta i möten i de regionala viltolycksråden där olycksdrabbade vägvagnsnitt hanteras och vad man kan göra för att minska antalet i insatsveckan. Spridning av information kring RVR och NVRs arbete vid övriga träffar och möten. Ökad information om vikten av att målen om minskande viltolyckor i de regionala skötselplanerna och förvaltningsplanerna nås. Fortsatt utbildning av ledamöter i älgskötselområden, älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegationen, bland annat om att åtgärder för att minska viltolyckor ska läggas in i skötselplaner och förvaltningsplaner, och att avskjutningen av vilt bör öka i särskilt olycksdrabbade områden.</p>	<p>Se 2019</p>	<p>Se 2019</p>	<p>Åtgärderna ska leda till att samarbetet mellan de olika aktörerna i de regionala råden ökas och stärks, och till att åtgärder vidtas för att minska olyckorna vid speciellt olycksdrabbade vägvagnsnitt.</p>
<p>Viltolyckornas antal minskar, oavsett trafikarbetets utveckling</p>		<p>Naturvårdsverket</p>	<p>Bidra till delmålet genom att påverka hur och var man beskattar klövviltspopulationer, i bland annat nationella förvaltningsplaner. Nationella förvaltningsplaner för olika klövviltarter ska skapa förutsättningar för att balansera klövviltstammar regionalt och lokalt, som exempel tydligt beskriver behoven av att öka avskjutningen i särskilt olycksdrabbade områden samt att hänsyn tas till markanvändningen i direkt anslutning till olycksdrabbade områden.</p>	<p>se 2019</p>	<p>se 2019</p>	<p>Förutsättningar finns för att jägare och markägare kan balansera stammarna regionalt och lokalt samt möjligheten att följa upp arbetet, särskilt i förhållande till antal viltolyckor.</p>

Viltolyckornas samhällskostnader minskar			Bidra till delmålet genom att påverka hur och var man beskattar klövviltspopulationer i bland annat nationella förvaltningsplaner. Nationella förvaltningsplaner för olika klövviltsarter ska skapa förutsättningar för att balansera klövviltsstammar regionalt och lokalt som exempel tydligt beskriver behoven av att öka.	se 2019	se 2019	De mer riktade åtgärderna i förvaltningsplaner och föreskrifter har medfört en minskning av samhällets kostnader för viltolyckor. Dessutom medför det en måluppfyllelse enligt Viltstrategin - att förebygga och förhindra skador och i detta fall viltolyckor prioriterat.
Rapporteringen och hantering av viltolyckor fungerar tillförlitligt längs hela kedjan, från anmälaren till offentlig statistik (inkl IT).			Bidra till delmålet i första hand i den del av föreskrifter som reglerar rapportering och effektivt genomförande av eftersöksverksamheten. Föreskrifter för eftersök ska efter genomlysning och uppdatering skapa förutsättningar för effektivt genomförande av eftersöksverksamheten.	se 2019	se 2019	Deltar i alla delmål utifrån Viltstrategins vägval om att förebygga och förhindra skador och i detta avseende viltolyckor. Möjligheten till önskade effekter ligger i myndigheternas gemensamma insatser tillsammans med andra viktiga aktörers insatser i att förebygga och förhindra viltolyckor.
Trafikeftersöken utförs med bästa säkerhet i förhållande till uppklarande			Bidra i första hand i den del av föreskrifter som reglerar rapportering och effektivt genomförande av eftersöksverksamheten. Föreskrifter för eftersök ska efter genomlysning och uppdatering skapa förutsättningar för effektivt genomförande av eftersöksverksamheten.	se 2019	se 2019	Effekten förväntas bli färre tillbud och olyckor i samband med ett eftersök av trafikskadat vilt.
		Bilprovningen	Ställa stationer till förfogande för information och viltmarkeringsremсор från NVR. Varje år har Bilprovningen cirka 5,5 miljoner kundmöten.	se 2019	se 2019	Vi bidrar därmed till att öka kunskapen, påverka attityder och beteende hos fordonsägare för en ökad trafiksäkerhet i samband med viltolyckor.

		Skogsstyrelsen	Stötta förvaltningen av hjortdjur genom att beskriva skogens tillstånd och fodertillgång så att uppsatta mål om viltskador kan nås, t ex genom att yttra oss över älgförvaltningsplaner utifrån satta mål för skogen samt att bistå viltförvaltningsdelegationer. Bedriva rådgivning om varierad viltanpassad skogsskötsel och variationsrik skog, genom att verka för att skogliga åtgärder som utförs invid större väg är anpassade för att minska risken för trafikolyckor med vilt. Inom ramen för arbetsmarknadsåtgärder bidra till att förebygga viltolyckor längs väg. Medverka till genomförandet av Nationella viltolycksrådets årliga insatsvecka.	Se 2019.	Se 2019.	Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.
		LRF	Verka för vid val av markanvändning hur situationen för viltolyckor påverkar så som t ex röjning och grödor m.m.	se 2019	se 2019	
		VTI	Verka för att forskning kommer till stånd för att besvara frågor som NVR identifierat.	se 2019	se 2019	
		If	Bidra till internationellt jämförelsearbete avseende viltolyckor inom Norden men även andra närliggande länder. IF assisterar gärna i sådana länder där IF har verksamhet.	se 2019	se 2019	Åtgärderna ska bidra till att bryta trenden av stigande viltolyckor till år 2022.

		Länsförsäkringar	Informera kunder om risken för viltolyckor och hur man ska agera efter en viltolycka. Dela ut viltolycksremсор.	se 2019	se 2019	Informerade kunder gällande risken för viltolyckor och hur man ska agera efter en viltolycka.
		Polismyndigheten	Samordna NVRs verksamhet och rådets medlemsorganisationers bidrag till denna (sammankallande för ett 15-tal myndigheter, organisationer, företag - regeringsuppdrag). Svarar för NVRs arbetsordning. Insatsveckan. Information via olika kommunikationskanaler. Informationsspridning på andra språk än svenska.	se 2019	se 2019	Sprida kunskap och information om viltolyckor. Skapar en arena för att diskutera och agera i förbyggande av viltolyckor.
		Svenska Jägareförbundet	Bidra genom deltagande i NVRs förebyggande arbete på regional och nationell nivå. Kommunikativa och rådgivande insatser. Arbetar för enkel administration, säkert utförande av NVR-uppdragen och förebyggande insatser, bl.a. genom egna utbildningar.	se 2019	se 2019	Höja allmänhetens medvetandegrad om viltolyckor samt vikten av att väga in viltolycksrisken i viltförvaltningen. Säkerställa lättillgänglig information om tillämpning av regelverk, säkerhetsutrustning och undvikande av risker för eftersöksjägare.
		Jägarnas Riksförbund	Informera förtroendevalda och styrelseledamöter inom förbundet om de regionala råden och vikten av att ingå som part där. Öka spridning av information och NVR:s funktion och samhällsnytta direkt till medlemmar men även allmänhet.	Utveckla arbetet med kurser inom eftersök och hundanvändning och därigenom öka kompetensen hos befintliga eftersöksjägare, men även utbilda nya personer som kan fylla en roll inom NVR. Informera förtroendevalda och styrelseledamöter inom förbundet om de regionala råden och vikten av att ingå som part där. Öka spridning av information och NVR:s funktion och samhällsnytta direkt till medlemmar, men även allmänhet.	Se 2020.	

		SJ	<ul style="list-style-type: none"> - Fortsatt samarbete med forskningsvärlden bl.a. avseende beteendestudie hos vilt. Filmning av djur i spår, för att finna effektiva metoder för att avvärja viltkollisioner på järnväg. - Bistå med statistik så som påkörningsfrekvens och kostnader för reparationer. - Medvetengöra samhällskostnaderna som viltkollisioner på järnväg innebär och de spridningseffekter som uppstår (förseningseffekter på omgivande tågtrafik). - Fortsatt delta i referensgruppen i Trafikverkets projekt, Viltsäker Järnväg, med resurser och kunskap. - Arbeta för att effektivisera och förbättra rapportering. 			
		Svenska Kennelklubben	<p>Årligen sprida information om viltolyckor samt samarbete med Älgskadefonden och deras krocksimulator vid Stockholm Hundmässan.</p> <p>Delta i NVR:s regionala råd. Erhålla provverksamhet för kvalitetssäkring av de eftersökshundar som ingår i organisationen.</p>			En följd av minskade viltolyckor genom ökad insikt och information, kommer även att minska samhällskostnaderna
Reducera effekter av viltolyckor (hantera viltolyckor när de har inträffat)	Vi återställer olycksplatsen samt söker upp djuret och avgör om det är skadat (registrerar, bedömer, åtgärdar, avslutar viltolyckor)					
		Polismyndigheten	<p>Omhändertagande av skedd viltolycka på både väg och järnväg, återställande av plats där olyckan inträffat. Ansvara för eftersöksorganisationen. Tillhandahålla it-stöd för eftersöksverksamheten. Förse eftersöksjägare med skyddsutrustning.</p>	Se 2019	Se 2019	Effektiv hantering av eftersöksverksamheten genom att säkerställa att djurs och människors lidande minskar, återställer olycksplatsen till farbart skick. Säkerställer en bra arbetsmiljö och skydd för eftersöksjägare.

		Trafikverket	Uppdatera rutinbeskrivning TDOK 2012:149 Djurpåkörning på väg och järnväg.			
			Driftsätta nytt formulär för djurrapport i en inrapporteringsmodul i den operativa portalen OPAL för att möjliggöra publicering av viltolyckor på järnväg på NVR:s webbplats.	Publicera viltolyckor på järnväg på NVR:s webbplats (i samarbete med NVR:s kansli).		
		Svenska Jägareförbundet	Bidra främst med eftersökskompetens. Utvecklar eftersökens uppkarandegrad i positiv riktning genom fortsatt arbete med nya hundintyget och länsvisa anpassningar. Fortlöpande trimning av arbetssätt, bemanning och fortbildning på lokalplanet. Bidra till utveckling av IT-stödet för NVR- uppdragstagare samt att upprätthålla den goda jägarrapporteringen.			Reducering av viltolyckseffekter
		Jägarnas Riksförbund	Utveckla arbetet med kurser inom eftersök och hundanvändning och därigenom öka kompetensen hos befintliga eftersöksjägare, men även utbilda nya personer som kan fylla en roll inom NVR.			
		SOS Alarm	Motta samtal på 112 från hjälpsökande och automatiska e-Call om trafikolyckor med vilt inblandat. Bedöma behov av ambulans och räddningstjänst. Om inget behov vidarekoppla 112-samtalet till polis.			Effektiv larmhantering
		SJ	Arbeta för att effektivisera och förbättra rapportering, bl.a. med tillgängliga digitala hjälpmedel, i samband viltolyckor på järnväg (järnvägsföretag /förare – Trafikverket – Polisen – eftersöksjägare).			

		Svenska Kennelklubben	Arbeta kontinuerligt med att erhålla provverksamhet för kvalitetssäkring av de eftersökshundar som ingår i organisationen.			
		if	Utveckla det interna arbetet med bilbärgare för att därigenom förenkla arbetet efter att en viltolycka har skett.			Reducering av viltolyckseffekter
		Länsförsäkringar	Undersöka möjligheten för en vidareutveckling av Länsförsäkringars digitala system för rapportering av olyckor så att olycksplatsen kan märkas ut digitalt och den informationen på ett enkelt sätt föras vidare till eftersöksjägaren.			Reducering av viltolyckseffekter